

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 459/2012-73

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 13. augusta 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti G., Švajčiarsko, zastúpenej spoločnosťou L. s. r. o., T., konajúcou prostredníctvom konateľ'a a advokáta JUDr. Ing. M. Ž., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 4/2010 z 25. augusta 2011, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti G. nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a

slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 4/2010 z 25. augusta 2011 porušené bolo.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 4/2010 z 25. augusta 2011 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť obchodnej spoločnosti G. trovy konania v sume 261,82 € (slovom dvestošesťdesiatjeden eur a osemdesiatdva centov) na účet jej právneho zástupcu L. s. r. o., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. decembra 2011 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti G., Švajčiarsko (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej spoločnosťou L. s. r. o., T., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Ing. M. Ž., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 M Obdo V 4/2010 z 25. augusta 2011 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa ako majiteľka zmenky č. AS 3/98 návrhom z 21. februára 2003 podaným na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) domáhala zaplataenia zmenkovej sumy 1 000 000 000 Kč so 6 % úrokom ročne od 11. januára 2003 do zaplataenia, zmenkovej odmeny v sume 3 333 333 Kč a náhrady trov konania voči obchodnej spoločnosti S., a. s., B. (ďalej len „žalovaná“).

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 Cb 47/2003 z 19. januára 2004 žalobu sťažovateľky zamietol. Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd tak, že zrušil prvostupňový rozsudok z 19. januára 2004 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

Krajský súd v poradí druhým rozsudkom sp. zn. 7 Cb 47/2003 z 19. decembra 2008 žalobu sťažovateľky opätovne zamietol. Sťažovateľka 5. februára 2009 podala proti prvostupňovému rozsudku odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 Obo 17/2009 z 1. apríla 2009 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny.

Na podnet sťažovateľky generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podal v zákonnej lehote mimoriadne dovolanie proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 7 Cb 47/2003 z 19. decembra 2008 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 17/2009 z 1. apríla 2009.

Najvyšší súd ako dovolací súd rozsudkom sp. zn. 1 M Obdo V 4/2010 z 25. augusta 2011 mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora zamietol.

Podľa sťažovateľky dovolací súd zamietol mimoriadne dovolanie *«len s poukazom na*

- *Argument o Neplatnosti Zmenky (keď sa v plnom rozsahu stotožnil s rozsudkami nižších súdov, resp. s Prvostupňovým Rozsudkom - nakoľko Druhostupňový Rozsudok bol miestami nezrozumiteľný, čo v konečnom dôsledku pripúšťa aj Dovolací súd v Dovolacom Rozsudku - Dovolací súd sa však bližšie absolútne nezaoberal argumentmi vyvracajúcimi Argument o Neplatnosti Zmenky uvádzanými Sťažovateľom počas celého konania a Generálnym prokurátorom Slovenskej republiky v Mimoriadnom Dovolaní),*

- *Odôvodnenie zrejmej nespravodlivosti (keď Dovolací súd rigidným a utilitárnym spôsobom vyhodnotil zrejmu nesprávnosť uvedenú v Mimoriadnom Dovolaní a odoprel tak*

Sťažovateľovi právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces - cit.: „... Už v tejto samotnej vade videl dovolací súd dôvod na zamietnutie mimoriadneho dovolania.“).».

Sťažovateľka zastáva názor, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 4/2010 z 25. augusta 2011 bolo porušené jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru predovšetkým z dôvodu nedostatočného, resp. nezrozumiteľného odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. V súvislosti s namietaným porušením svojich práv sťažovateľka v sťažnosti uvádza:

„Sťažovateľ v rámci prvostupňového konania ako aj druhostupňového konania (a Generálny prokurátor Slovenskej republiky v Mimoriadnom dovolaní v rámci dovolacieho konania) predložil(i) rozsiahlu argumentáciu (viď. aj prílohy k tejto Sťažnosti) týkajúcu sa Zmenky, resp. znenia jej platobného sľubu a/alebo údaju splatnosti Zmenky, s ktorými sa ani jeden súd v rámci Prvostupňového Rozsudku a/alebo Druhostupňového Rozsudku žiadnym - a už vôbec nie presvedčivým - spôsobom nevyporiadal (Prvostupňový Rozsudok sa použitím ustanovenia § 219 ods. 2 O. s. p. odvolacím súdom stal imanentnou súčasťou Druhostupňového Rozsudku, resp. oba rozsudky sa stali pokiaľ ide o Argument o Neplatnosti Zmenky súčasťou Dovolacieho Rozsudku), resp. všetky súdy tieto argumenty Sťažovateľa arbitrárne odignorovali.

Sťažovateľ týmto všetky prílohy tejto Sťažnosti robí neoddeliteľnou súčasťou tejto Sťažnosti a v plnom rozsahu sa na ne pokiaľ ide o jeho argumentáciu vo vzťahu k Zmenke, najmä, nie však výlučne, vo vzťahu k výkladu znenia platobného sľubu a/alebo (jediného) údaju splatnosti, odvoláva - so žiadnou z týchto príloh v ktorej Sťažovateľ vysvetľuje text platobného sľubu, sa Dovolací súd riadnym, ústavne a zákonne konformným spôsobom nevyporiadal...

Sťažovateľ má za to, že Najvyšší súd Slovenskej republiky sa v dovolacom konaní, resp. v Dovolacom Rozsudku vyššie uvedenými determinantmi a princípmi právneho štátu (riadnym zdôvodnením Dovolacieho Rozsudku v zmysle práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý súdny proces) neriadil, a preto je Dovolací Rozsudok arbitrárny a neodôvodnený, čím bolo jednoznačne porušené právo Sťažovateľa... podľa článku 46 ods. 1 Ústavy..., resp. právo... podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru.“

Sťažovateľka namieta predovšetkým právny záver všeobecných súdov, podľa ktorého zmenka obsahuje dva údaje splatnosti, a preto je neplatná, pričom tvrdí, že všeobecné súdy nesprávne aplikovali § 75 a § 76 zákona č. 191/1950 Sb. Zákon zmenkový a šekový v znení neskorších predpisov. Sťažovateľka v tejto súvislosti uvádza:

«Výraz „na základe predloženia zmenky“ nie je používaný (poznany) ani právnou praxou a ani zmenkovou praxou ako takou. Je nepochybné, že pôvodní vystavitelia predmetnej Zmenky vystavili blankozmenku, pri ktorej nebol dátum splatnosti určený a v zmysle vyplňovacieho oprávnenia k blankozmenke bol nadobúdateľ zmenky oprávnený dátum splatnosti doplniť, čo bolo nepochybné aj pre ďalších indosatárov, nakoľko by zmenku s „dvomi údajmi splatnosti, resp. zmenku neurčitú /neplatnú“ neindosovali.

Text zaplatím „na základe predloženia“ však s určením doby splatnosti nemá nič spoločné. Text „na základe“ je príslovkovým určením, a to príslovkovým určením spôsobu a nie času. Ak neurčuje text „na základe predloženia“ čas prezentačného úkonu, nemôže byť tento údaj považovaný za údaj dátumu splatnosti.

Pokiaľ text „zaplatíme na základe predloženia zmenky“ nemôže byť s ohľadom na fakt, že neurčuje čas, údajom dátumu splatnosti, je zjavné, že údajom dátumu splatnosti nie je.

Text „zaplatíme na základe predloženia zmenky“ zjavne určuje zakotvenie predpokladu úhrady zmenkového dlhu, ktorý je vymedzený tak, že dlžník zaplatí, ak mu Zmenka bude fyzicky predložená na zaplatenie.

Tvrdenie, že text „zaplatíme na základe predloženia zmenky“ určuje údaj doby splatnosti nie je relevantným výkladom znenia uplatnenej Zmenky, ale jednoznačne účelovým pokusom dezinterpretovať znenie (rozšíreného) platobného sľubu.

Úplne v rozpore s obsahom posudzovanej Zmenky sú úvahy Žalovaného ako aj Krajského a Najvyššieho súdu o tom, že text - slovné spojenie „zaplatíme na základe predloženia zmenky“, vyjadruje vôľu vystaviteľa vystaviť zmenku na videnie.

Ak zmenka obsahuje jednak (rozšírený) platobný prísľub „zaplatíme na základe predloženia zmenky“, ktorý v sebe zahŕňa doložku na základe predloženia, ktorá nemôže byť údajom dátumu splatnosti, nakoľko neurčuje čas, a v inej časti výslovný text „Splatná dňa: „(uved'te dátum, mesiac slovom)“, je úplne jasné a zrejmé mimo akúkoľvek pochybnosť, že jediným údajom dátumu splatnosti je text nachádzajúci sa v kolónke údaja

dátumu splatnosti, teda text „Splatná dňa: 10. januára 2003 (uved'te dátum, mesiac slovom)“.

Zmenkové právo konštruuje uplatnenie zmenky a úhradu zmenkového dlhu tak, že neodmysliteľným predpokladom zaplatenia dlhu, pri ktorom môže platiaci zmenkový dlžník zaplatením dlhu získať istotu, že sa vyviazal zo svojho zmenkového záväzku, len v prípade, že zaplatí na základe predloženia originálu zmenky. Preferencia jednoduchej obchodovateľnosti zmeniek vyústila v takú právnu úpravu prevodov týchto cenných papierov, že k účinnosti zmeny v osobe zmenkového veriteľa u zmeniek vystavených na rad nie je nutné oznámenie alebo preukázanie prevodu zmenky dlžníkovi. Zmenkový dlžník si tak môže byť istý, kto je aktuálnym majiteľom zmenky, a teda jeho veriteľom, len v prípade, že je mu predložený originál zmenky, z ktorého je možné osobu zmenkového veriteľa zistiť. Z tohto dôvodu zmenkové právo zakotvuje také pravidlá pre uplatnenie zmenky, podľa ktorých je zmenkový dlžník povinný zaplatiť zmenkový dlh až potom, ako je predložený k zaplateniu originál zmenky. Tento právny režim výkonu zmenkového práva býva v texte zmeniek občas explicitne vyjadrený práve doložkou, že dlžník zaplatí na základe predloženia zmenky. Text „zaplatíme na základe predloženia zmenky“ tak zjavne vyjadruje vôľu vystaviteľa zdôrazniť fakt, že na zmenku bude platiť iba v prípade, že mu bude predložený jej originál.

V kombinácii s faktom, že do posudzovanej Zmenky je zreteľne a zrozumiteľne začlenená kolónka údajov dátumu splatnosti, je absolútne nepochybné, že text „zaplatíme na základe predloženia zmenky“ bol do uplatnenej Zmenky začlenený nie ako údaj dátumu splatnosti ale ako zdôraznenie požiadavky vystaviteľa, aby Zmenka bola uplatnená zákonom predpokladaným spôsobom, teda predložením originálu Zmenky.

Je možné viesť polemiky o tom, či jedným zo spôsobov, ako určiť splatnosť vista zmenky je text „pri predložení“. S týmto názorom, je síce možné sa stretnúť, ide však o názor vychádzajúci z nesprávneho výkladu pojmu videnie, keď uvedený názor (mylne) predpokladá, že predloženie zmenky a videnie sú tými istými úkonmi – ide totiž o dva rôzne úkony.

Je nutné zdôrazniť, že pojmy predloženie zmenky a videnie nemožno zamieňať, nakoľko každý z nich má výrazne odlišný obsah. Predloženie zmenky je úkonom majiteľa zmenky (prípadne jej držiteľa), predloženie zmenky však nikdy nie je úkonom zmenkového

dlžníka. Naopak videnie spočíva v konaní zmenkového dlžníka. Už z faktu, že predloženie zmenky a videnie nie sú a nemôžu byť konaním (úkonom) tej istej osoby, je jasné, že nemôže ísť o rovnaký (ten istý) úkon. Predloženie zmenky je úkon, pri ktorom veriteľ uplatňuje svoje právo a často aj plní svoju povinnosť predložiť zmenku k plateniu alebo k prijatiu. Predloženie zmenky sa uskutočňuje prezentáciou originálu zmenky. Videnie je akt zhliadnutia originálu zmenky hlavným zmenkovým dlžníkom pri výkone zmenkového práva. Zmenka na videnie sa stáva splatnou v okamihu, kedy ju hlavný zmenkový dlžník uvidí, nie však v okamihu, kedy je predložená....

Vzhľadom na uvedené nemožno text „zaplatíme na základe predloženia zmenky“ hodnotiť ako formuláciu, z ktorej je namieste vyvodzovať, že jej použitie poukazuje na úmysel vystaviteľa Zmenky určiť takto údaj doby splatnosti Zmenky.»

V nadväznosti na uvedené sťažovateľka poukazuje na to, že napriek tomu, že očakávala odpoveď na svoje argumenty „najmä, nie však výlučne, pokiaľ ide o gramatický výklad pertraktovaného platobného sľubu“, najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku obmedzil len na konštatovanie, že „Dovolací súd sa s týmto právnym názorom súdu prvého stupňa stotožňuje tak isto, ako to urobil už aj súd odvolací. Odvolací súd tieto závery súdu prvého stupňa považoval za tak presvedčivé, že v odôvodnení svojho rozhodnutia tejto otázke ani nevenoval bližšiu pozornosť a navyiac uviedol ďalšie dôvody, pre ktoré podľa jeho právneho názoru bolo potrebné žalobu zamietnuť.“.

V súvislosti s odôvodnením napadnutého rozsudku sťažovateľka tiež namieta, že „pre Najvyšší súd Slovenskej republiky bolo ľahšie odôvodňovať zrejmu nespravodlivosť, ako (konečne zmysluplne) odpovedať na Sťažovateľovu kontra argumentáciu k Argumentu o Neplatnosti zmenky“.

Podľa sťažovateľky «je absolútne irelevantné, či bol uvedený v Mimoriadnom Dovolani správny dátum splatnosti na pertraktovanej zmenke, resp. či prišlo k zrejmej nesprávnosti pri vyhotovovaní Mimoriadneho Dovolania - podstatné (avšak asi nie pre Najvyšší súd Slovenskej republiky) je totiž to, či môže akýkoľvek dátum splatnosti obstať vedľa „ďalšieho údaju splatnosti“ - ktorým má (údajne) byť slovné spojenie „na základe

predloženia“; ktoré je však podľa Sťažovateľa príslovkovým určením spôsobu a nie času (k tomu sa Sťažovateľovi vysvetlenia opäť nedostalo)... ide jednoducho o zjavnú nesprávnosť v texte Mimoriadneho Dovolania (nota bene - v texte Mimoriadneho Dovolania sa vyskytuje aj správny dátum aj nesprávny dátum splatnosti Zmenky), nakoľko pojem „zjavná nesprávnosť“ sa týka vady formálnej povahy, ktorej chybnosť jasne vyplýva z obsahu samotného podania (Mimoriadneho Dovolania) účastníka konania (rozumej Generálneho prokurátora Slovenskej republiky) a ktorou nie je dotknutý rozsah a podstata tohto podania tak, ako je charakterizované a individualizované rozhodnutím (rozhodnutiami), ktoré napáda a tiež svojím odôvodnením - analogicky „je pochybením podobného pôvodu jako chyby v psaní a počtech, t. j. vzniklým v dôsledku zjavného a okamžitého selhání v duševní nebo mechanické činnosti osoby, za jejíž účasti došlo k vyhlášení nebo vyhotovení rozsudku, a které je pro každého snadno poznatelné, zejména z porovnání výroku rozsudku s jeho odůvodněním, případně i z jiných souvislostí.“ [in: Rozsudok NS ČR sp. zn. 28 Cdo 2061/2010, zo dňa 12. januára 2011].».

Takýto postup všeobecných súdov a z neho vyplývajúce závery sú podľa názoru sťažovateľky jednoznačne arbitrárne, a tým aj ústavne neudržateľné (o to viac, ak ide o najvyšší súd).

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka tvrdí, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 4/2010 z 25. augusta 2011 došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, ktoré podľa nej spočíva „v nezákonnom zložení senátu najvyššieho súdu, ktorý mal rozhodnúť o mimoriadnom dovolaní“. V súvislosti s namietaným porušením základného práva na zákonného sudcu sťažovateľka v sťažnosti uvádza:

„Predseda najvyššieho súdu totiž... v rozpore so zákonom a inými predpismi, ktoré sa na túto situáciu vzťahujú, svojím opatrením uskutočnil zmeny v obsadení senátu O-V. V roku 2010 došlo podľa názoru Sťažovateľa k nezákonnej výmene člena(ov) senátu najvyššieho súdu (napr. JUDr. P. D. bol nahradený JUDr. K. P.), a to opatrením predsedu č. Spr. 101/2010-13 Spr. 321/2009 z 3. augusta 2010, ktorým sa mení rozvrh práce najvyššieho súdu na rok 2010.“

V danej veci podľa sťažovateľky neexistuje zákonný dôvod na zmenu zloženia senátu najvyššieho súdu, pričom opatrením predsedu najvyššieho súdu nemožno meniť platné rozvrhy práce najvyššieho súdu. Sťažovateľka tvrdí, že postup predsedu najvyššieho súdu bol v rozpore s § 50 ods. 2 písm. d) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“).

V tejto súvislosti sťažovateľka argumentuje, že *„zmeny rozvrhov práce najvyššieho súdu realizované opatrením predsedu najvyššieho súdu, ktorými po napadnutí Mimoriadneho dovolania najvyššiemu súdu v danom prípade došlo k nahradeniu troch z piatich členov dovolacieho senátu, neboli vykonané za podmienok ustanovených v Zákone o súdoch a nadväzne na to ani v súlade s rozvrhom práce...“*

Zákon o súdoch nevyklučuje prípady vykonania zmien v rozvrhu, avšak súčasne ustanovuje právny rámec tohto postupu. Zmeny v rozvrhu práce pritom možno vykonať len v prípadoch dlhodobej neprítomnosti sudcu, v prípade zmeny personálneho obsadenia súdu a v prípade vzniku výrazných rozdielov v pracovnom zaťažení sudcov, ktoré vznikli z objektívnych dôvodov v priebehu kalendárneho roka [§ 50 ods. 1 písm. d) a e) zákona o súdoch]. Spôsob a podmienky vykonania týchto zmien musí rozvrh práce obsahovať. Pre prípad vylúčenia sudcu alebo vzniku náhlej prekážky brániacej sudcovi vykonať jednotlivé úkony zase rozvrh práce musí obsahovať určenie spôsobu zastupovania sudcov, resp. senátov [§ 50 ods. 1 písm. c) zákona o súdoch].

Z predmetného opatrenia predsedu najvyššieho súdu nie je zrejmý dôvod vykonania uvedených zmien v rozvrhu práce vyplývajúci z § 50 ods. 1 písm. d) a e) zákona o súdoch, ktorými došlo k nahradeniu zákonných sudcov inými sudcami najvyššieho súdu.

Vydaním predmetného opatrenia došlo k zmene v obsadení senátu najvyššieho súdu v čase po pridelení veci na jej prerokovanie a rozhodnutie. Vo veci tak konal senát v zložení, ktoré podľa názoru Sťažovateľa nezodpovedalo požiadavkám kladeným Zákomom o súdoch na zákonného sudcu (zákonných sudcov). Predovšetkým poukazujeme na to, že k zmene v obsadení senátu O-V najvyššieho súdu prerokujúceho predmetnú vec nedošlo zo zákonom predpokladaných dôvodov...“.

Na podporu svojich tvrdení sťažovateľka poukazuje na nálezy ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 390/2010 z 13. apríla 2011 a sp. zn. III. ÚS 212/2011 z 18. októbra 2011, v ktorých ústavný súd podľa nej rozhodoval v obdobnej (ak už nie totožnej) veci.

Na základe uvedenej argumentácie sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo obchodnej spoločnosti G..., na súdnu ochranu zaručené v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. augusta 2011 č. k. 1 M Obdo V/4/2010 porušené bolo.

Základné právo obchodnej spoločnosti G..., nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručené v článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. augusta 2011 č. k. 1 M Obdo V/4/2010 porušené bolo.

Základné právo obchodnej spoločnosti G..., nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručené v článku 38 ods. 1 Listiny základných práva slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. augusta 2011 č. k. 1 M Obdo V/4/2010 porušené bolo.

Právo obchodnej spoločnosti G..., na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. augusta 2011 č. k. 1 M Obdo V/4/2010 porušené bolo.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. augusta 2011 č. k. 1 M Obdo V/4/2010 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť obchodnej spoločnosti G..., trovy konania v sume 261,82 € na účet jej právneho zástupcu JUDr. Ing. M. Ž., advokáta, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

V súvislosti s prípravou predbežného prerokovania ústavný súd prípisom z 18. januára 2012 požiadal predsedu najvyššieho súdu o vyjadrenie k sťažnosti, ktorý na túto žiadosť reagoval prípisom z 30. januára 2012 (ústavnému súdu doručeným 14. februára 2012), v ktorom vzniesol námietku predpojatosti proti Ladislavovi Oroszovi, sudcovi IV. senátu ústavného súdu, ktorému bola vec sťažovateľky pridelená ako sudcovi

spravodajcovi (ďalej aj „sudca spravodajca“). O námietke predpojatosti rozhodol v súlade s platným rozvrhom práce ústavného súdu I. senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 166/2012-9 z 18. apríla 2012 tak, že návrh na vylúčenie sudcu spravodajcu z výkonu sudcovskej funkcie v predmetnej veci odmietol. Spis bol vrátený sudcovi spravodajcovi 18. apríla 2012. Z uvedeného dôvodu ústavný súd od doručenia námietky predpojatosti predsedom najvyššieho súdu do 18. apríla 2012 vo veci nemohol konať.

Následne sa predseda najvyššieho súdu v prípise č. k. KP 4/2012-2 (Nobs 11/2012) z 21. mája 2012 (doručenom ústavnému súdu 5. júna 2012) vyjadril k sťažnosti sťažovateľky, pričom okrem iného uviedol:

„... Najvyšší súd je presvedčený, že dovolací súd sa v sťažnosťou napadnutom rozsudku adekvátne zaoberal všetkými podstatnými skutočnosťami a preskúmateľným spôsobom sa s nimi vysporiadal, tak, ako to vyplýva z odôvodnenia vytýkaného rozhodnutia. Odôvodnenie rozsudku dovolacieho súdu spĺňa kritériá ústavnej akceptovateľnosti zodpovedajúce ustanoveniu § 157 ods. 2 OSP v spojení s § 243c OSP, a tohto sa súd naďalej pridrižiava majúci na zreteli, že inštitút odôvodnenia súdneho rozhodnutia je jednou z podstatných záruk výkonu súdnej moci, súčasne, že výklad legislatívneho textu právnej normy a jeho uplatnenie musí byť v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Odôvodnenie sťažnosťou napadnutého rozsudku dovolacieho súdu poskytuje dostatočný základ pre jeho výrokovú časť, čím spĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj z čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa názoru najvyššieho súdu, sťažovateľka svojimi tvrdeniami sleduje iba dosiahnutie zmeny súdneho konania v časti, v ktorej skončilo nepriaznivým výsledkom pre ňu. Táto okolnosť však sama osebe nemôže byť právnym základom pre namietnutie porušenia základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces.

Podľa názoru sťažovateľky bolo v predmetnom dovolacom konaní porušené aj jej základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, k porušeniu ktorého malo dôjsť zmenou Rozvrhu práve na rok 2010 vykonanou Opatrením predsedu NS SR č. Spr. 101/2010-13, Spr. 1321/2009, z 3. augusta 2010 (sťažovateľka nesprávne uvádza č. Spr. 321/2009, pozn.).

K tejto námietke sťažovateľky je žiaduce uviesť, že súčasťou základného práva na zákonného sudcu je aj zásada pridelovania súdnej agendy a určenia zloženia senátov na

základe pravidiel obsiahnutých v rozvrhu práce. Medzi požiadavky kladené na rozvrh práce podľa čl. 48 ods. 1 ústavy patrí tiež predvídateľnosť a transparentnosť obsadenia súdu, resp. senátu, vrátane zastupovania vo vzťahu k účastníkom konania. Zo zákonného vymedzenia zákonného sudcu okrem iného vyplýva aj to, že sa zaň považuje každý člen senátu, ktorý bol rozvrhom práce, prípadne jeho dodatkami, pridelený do senátu.

Namietané opatrenie predsedu najvyššieho súdu bolo vydané v súlade s platným rozvrhom práce najvyššieho súdu. K zmene v zložení senátu došlo na základe právnej úpravy regulujúcej organizáciu práce súdu, a preto takýto postup považujeme za zákonný, a teda aj súladný s ústavou. Konštatujeme preto, že základné právo sťažovateľky nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručené čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, a jej právo na prejednanie veci súdom zriadeným zákonom zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru, v predmetnom dovolacom konaní porušené neboli.

V nadväznosti na uvedené skutočnosti, najvyšší súd zastáva názor, že medzi napadnutým rozsudkom dovolacieho súdu a namietaným porušením základných práv zaručených ústavou a dohovorom, neexistuje taká spojitosť, ktorá by umožňovala vysloviť záver o ich porušení.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, najvyšší súd má za to, že rozsudkom NS SR z 25. augusta 2011, sp. zn. I M Obdo V/4/2010, k porušeniu sťažovateľkou namietaných práv, nedošlo.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 459/2012-27 z 28. augusta 2012 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu z 13. septembra 2012 týkajúcu sa oznámenia stanoviska ku vhodnosti ústneho pojednávania vo veci reagoval predseda najvyššieho súdu prípisom sp. zn. KP 4/2012-2, Nbs 11/2012 z 25. septembra 2012, v ktorom vzniesol námietku predpojatosti proti všetkým sudcom IV. senátu ústavného súdu. O námietke predpojatosti rozhodol v súlade s platným rozvrhom práce ústavného súdu I. senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 621/2012-15 z 12. decembra 2012 tak, že sudcov IV. senátu ústavného súdu z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľky nevyľúčil. Spis bol vrátený sudcovi spravodajcovi 4. januára 2013. Z uvedeného dôvodu ústavný súd od

vznesenia ďalšej námietky predpojatosti predsedom najvyššieho súdu do 4. januára 2013 vo veci opätovne nemohol konať.

Následne predseda najvyššieho súdu prípisom zo 14. januára 2013 (ústavnému súdu doručeným 22. januára 2013) ústavnému súdu oznámil, že „s upustením od ústneho pojednávania súhlasí“.

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom podaní zo 4. februára 2013 (doručenom ústavnému súdu 7. februára 2013) uviedol, že „sťažovateľ trvá na ústnom prejednaní veci“, pričom v reakcii na vyjadrenie predsedu najvyššieho súdu okrem iného uviedol:

«... obsahom práva na spravodlivý proces je, aby na každý argument strany, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, bola daná špecifická odpoveď práve na tento argument. V predmetnej veci bol pritom kľúčovým (jedným z kľúčových) argumentov argument o jazykovom výklade slovného spojenia „na základe predloženia“, ktoré nepripúšťa, aby toto mohlo znamenať vyjadrenie času splatnosti. K tomu argumentu sa sťažovateľ doposiaľ odpovede od žiadneho zo všeobecných súdov nedočkal (keďže odpoveďou nemôže byť vágne tvrdenie, že cit: „Podľa právneho názoru súdu, údajom „... na základe predloženia zmenky...“ je bez akýchkoľvek pochybností vyjadrený údaj splatnosti určený vystaviteľom zmenky, teda predmetná zmenka je zmenkou na videnie“), a rovnako sa k tomuto kľúčovému argumentu opätovne nevyjadril ani NS SR vo svojom vyjadrení k sťažnosti, hoci tak mohol a mal urobiť. Rovnako sa ani jeden zo všeobecných súdov nevysporiadal (a ani NS SR vo svojom vyjadrení k sťažnosti nevyjadril) napríklad k argumentácii sťažovateľa o tom, že

- i) videnie a predloženie zmenky nie sú pojmami označujúcimi ten istý úkon;
- ii) pri výklade právnych úkonov má prednosť výklad, ktorý nezakladá neplatnosť právneho úkonu;
- iii) jazykové vyjadrenie právneho úkonu zachytené v zmluve je najskôr vykladané gramatickými prostriedkami;
- iv) a iné.

... NS SR sa všemožne bráni konfrontácii s argumentáciou sťažovateľa a na ním predložené otázky (hoci majú pre vec zásadný význam) neodpovedá...»

Predseda najvyššieho súdu podal 22. februára 2013 proti sudcovi spravodajcovi trestné oznámenie a zároveň v televíznych reláciách televízie TA3 odvysielaných 21. februára 2013 a 11. marca 2013 formuloval proti nemu osobné invektívy. Sudca spravodajca v tejto súvislosti (aj keď sa zo subjektívneho hľadiska necítil byť predpojatý) listom z 28. marca 2013 (ďalej len „oznámenie“) oznámil tieto skutočnosti v zmysle § 27 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predsedníčke ústavného súdu a zároveň ju požiadal, aby zabezpečila postup podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde, t. j. aby predložila jeho oznámenie obsahujúce skutočnosti, ktoré by mohli zakladať jeho vylúčenie z prerokúvania a rozhodovania vecí sťažovateľky na rozhodnutie senátu ústavného súdu, ktorý je o ňom príslušný rozhodnúť v súlade s platným rozvrhom práce ústavného súdu.

O oznámení sudcu spravodajcu rozhodol I. senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 367/2013-8 z 5. júna 2013 tak, že sudcu spravodajcu z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľky nevyvlúčil. Označené uznesenie bolo sudcovi spravodajcovi doručené 21. júna 2013. Z uvedeného dôvodu IV. senát ústavného súdu nemohol ani v období od 28. marca 2013 do 21. júna 2013 vo veci sťažovateľky konať a rozhodovať.

III.

Ústavný súd vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka trvala na ústnom pojednávaní, nariadil v zmysle § 30 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústne pojednávanie na 13. august 2013.

Na ústnom pojednávaní sa zúčastnil právny zástupca sťažovateľky, zástupca najvyššieho súdu sa na ústnom pojednávaní bez ospravedlnenia nezúčastnil, pričom oznámenie o konaní ústneho pojednávania mal riadne a včas doručené (8. júla 2013).

Právny zástupca sťažovateľky na ústnom pojednávaní zopakoval kľúčové časti argumentácie uvedenej v sťažnosti a domáhal sa rozhodnutia v zmysle petitu citovaného

v časti I tohto nálezu. Nad rámec petitu uvedeného v sťažnosti sa právny zástupca sťažovateľky domáhal úhrady trov konania aj za ďalší úkon právnej služby – účasť na ústnom pojednávaní, vrátane s tým spojených nákladov (náhrada za stratu času, cestovné výdavky), pričom trovy právneho zastupovania vyčíslil v celkovej sume 883,19 €.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka namieta, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny

Ústavný súd sa v prvom rade zaoberal námietkou sťažovateľky, podľa ktorej rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V/4/2010 z 25. augusta 2011 vydaným v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 7 Cb 47/2003 z 19. decembra 2008 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 17/2009 z 1. apríla 2009 malo dôjsť k porušeniu jej základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi garantovaného v čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny.

1.1 Obsah základného práva na zákonného sudcu

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Základné právo na zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Toto základné právo je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolani podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada stabilného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (z rôznych dôvodov a pre rozličné účely) výber sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je tak jedným zo základných predpokladov na naplnenie podmienok spravodlivého procesu (m. m. IV. ÚS 345/09).

Prvoradým účelom základného práva na zákonného sudcu vyplývajúceho z čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny je zabrániť tomu, aby súd, ktorý má konkrétnu vec prerokovať a rozhodnúť o nej, bol obsadený spôsobom, ktorý by sa dal označiť za svojvoľný alebo prinajmenšom za účelový. Toto základné právo je konkretizované v procesných kódexoch a pre posudzovaný prípad v Občianskom súdnom poriadku a v predpisoch upravujúcich organizáciu súdnictva a postavenie sudcov.

Z týchto zákonných úprav vyplýva, že pojem zákonného sudcu je definovaný viacerými na seba nadväzujúcimi kritériami, ktoré súčasne tvoria navzájom prepojené garancie reálneho obsahu tohto základného práva.

K týmto kritériám patrí v prvom rade vecná, funkčná a miestna príslušnosť súdov. Potom nasleduje obsadenie súdu, ktoré je v procesných poriadkoch a v zákone o súdoch vymedzené od samosudcu až po rozmanité rozhodovacie útvary (senáty) zložené z troch a viacerých sudcov. Na to nadväzuje zásada pridelovania vecí jednotlivým sudcom alebo senátom v súlade s pravidlami obsiahnutými v rozvrhu práce a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon (IV. ÚS 116/2011).

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že za zákonného sudcu treba považovať sudcu, ktorý spĺňa zákonom ustanovené predpoklady na výkon sudcovskej funkcie, bol natrvalo alebo dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, jeho funkcia nezanikla a bol určený na prejednanie konkrétnej veci v súlade s rozvrhom práce súdu (III. ÚS 116/06).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že zákonnosť súdu musí byť okrem iného založená na jeho zložení. Súd zriadený zákonom musí byť teda obsadený zákonným spôsobom (napr. rozsudok ESLP vo veci *Buscarini v. San Marino* zo 4. mája 2000).

V posudzovanej veci má význam iba skúmanie, či bola najvyšším súdom rešpektovaná zásada pridelovania vecí jednotlivým sudcom alebo senátom v súlade s pravidlami obsiahnutými v rozvrhu práce na rok 2010 a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon.

1.2 Zákonné záruky dodržiavania zásady pridelovania vecí jednotlivým sudcom alebo senátom

Podľa § 3 ods. 3 zákona o súdoch zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prerokúvanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

Podľa § 3 ods. 4 zákona o súdoch zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

Podľa § 18 ods. 1 prvej a druhej vety zákona o súdoch sa senát najvyššieho súdu skladá z troch sudcov, z ktorých jeden je predsedom senátu. Ak rozhoduje o riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam senátov najvyššieho súdu, skladá sa senát najvyššieho súdu z predsedu a zo štyroch sudcov.

Podľa § 49 písm. a) zákona o súdoch predsedovia súdov zabezpečujú riadenie súdov v oblasti výkonu súdnictva najmä rozvrhom práce.

Podľa § 50 ods. 1 zákona o súdoch sa na účely tohto zákona rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

Podľa § 50 ods. 2 písm. a) až e) a h) zákona o súdoch (v platnom a účinnom znení) rozvrh práce obsahuje

a) určenie senátov, samosudcov, súdnych úradníkov a notárov poverených vybavovaním agendy jednotlivých druhov vecí, ktoré došli na súd,

b) zloženie senátov s uvedením predsedu senátu a ďalších sudcov; v rozvrhu práce sa tiež uvedie, ktorý z viacerých predsedov senátov určených do toho istého senátu riadi a organizuje činnosť senátu,

c) určenie spôsobu zastupovania senátov, sudcov, samosudcov, predsedov senátov a súdnych úradníkov tak, aby bolo možné zabezpečiť v súlade s osobitnými zákonmi konanie a rozhodovanie v prejednávanej veci v prípade vylúčenia sudcu alebo súdneho úradníka a v prípade náhlej prekážky brániacej sudcovi alebo súdnemu úradníkovi vykonať jednotlivé úkony,

d) spôsob a podmienky vykonania zmien v rozvrhu práce v prípade dlhodobej neprítomnosti sudcu a ak sa zmení personálne obsadenie súdu,

e) spôsob a podmienky vykonania zmien v rozvrhu práce z dôvodu výrazných rozdielov v pracovnom zaťažení sudcov a poverených zamestnancov súdu, ktoré vznikli z objektívnych dôvodov v priebehu kalendárneho roka,

h) ustanovenie maximálneho rozdielu v počte pridelených vecí podľa § 51 medzi senátmi, samosudcami a súdnymi úradníkmi.

Podľa § 50 ods. 2 písm. a) až h) zákona o súdoch (v znení relevantnom pre preskúmanie a rozhodnutie o veci sťažovateľky) rozvrh práce obsahuje

a) určenie senátov, samosudcov, súdnych úradníkov a notárov poverených vybavovaním jednotlivých druhov vecí, ktoré došli na súd,

b) zloženie senátov s uvedením predsedu senátu a ďalších sudcov; v rozvrhu práce sa tiež uvedie, ktorý z viacerých predsedov senátov určených do toho istého senátu riadi a organizuje činnosť senátu,

c) určenie spôsobu zastupovania senátov, sudcov, samosudcov, predsedov senátov a súdnych úradníkov tak, aby bolo možné zabezpečiť v súlade s osobitnými zákonmi konanie a rozhodovanie v prejednávanej veci v prípade vylúčenia sudcu alebo súdneho úradníka a v prípade náhlej prekážky brániacej sudcovi alebo súdnemu úradníkovi vykonať jednotlivé úkony,

d) spôsob a podmienky vykonania zmien v rozvrhu práce v prípade dlhodobej neprítomnosti sudcu a ak sa zmení personálne obsadenie súdu,

e) spôsob a podmienky vykonania zmien v rozvrhu práce z dôvodu výrazných rozdielov v pracovnom zaťažení sudcov a poverených zamestnancov súdu, ktoré vznikli z objektívnych dôvodov v priebehu kalendárneho roka,

f) spôsob pridelovania vecí samosudcom a senátom v prípade nemožnosti využitia technických prostriedkov a programových prostriedkov spôsobenej v dôsledku ich poruchy znemožňujúcej prístup k dátam potrebným na pridelovanie vecí v trvaní najmenej dvoch pracovných dní,

g) rozvrh služieb určujúci samosudcov alebo senáty a spôsob ich zastupovania v prípade, ak ide o nemožnosť pridelovania vecí náhodným výberom, ak ide o rozhodovanie o ustanovení obhajcu, o príkaze na zatknutie, o väzbe, o príkaze na domovú prehliadku, o príkaze na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností, o príkaze na vyhotovovanie obrazových, zvukových alebo iných záznamov, o príkaze na vyšetrovanie duševného stavu, o súhlase na použitie informačno-technických prostriedkov podľa osobitného zákona a o predbežnom opatrení podľa osobitného predpisu,

h) ustanovenie maximálneho rozdielu v počte pridelených vecí podľa § 51 medzi senátmi, samosudcami a súdnymi úradníkmi.

Podľa § 51 ods. 1 zákona o súdoch ak tento zákon neustanovuje inak, veci určené podľa predmetu konania sa v súlade s rozvrhom práce pridelujú jednotlivým senátom,

samosudcom a súdnym úradníkom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí.

Podľa § 51 ods. 4 písm. a) až d) zákona o súdoch (v platnom a účinnom znení) náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom sa podľa rozvrhu práce alebo jeho zmeny prerozdeľujú už pridelené veci aj v prípade

a) dlhodobej šesť týždňov presahujúcej neprítomnosti zákonného sudcu, ktorému bola vec pridelená,

b) zmeny v obsadení súdu sudcami, a to vrátane zmeny v dôsledku dočasného pridelenia sudcu,

c) výraznej nerovnomernosti zaťaženia sudcov a

d) ak bol zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená, z konania a rozhodovania vo veci vylúčený.

Podľa § 51 ods. 4 písm. a) až d) zákona o súdoch (v znení relevantnom na preskúmanie a rozhodnutie o veci sťažovateľky) náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom sa podľa rozvrhu práce alebo jeho zmeny prerozdeľujú už pridelené veci aj v prípade

a) dlhodobej šesť týždňov presahujúcej neprítomnosti zákonného sudcu, ktorému bola vec pridelená,

b) zmeny v obsadení súdu sudcami,

c) výraznej nerovnomernosti zaťaženia sudcov a

d) ak bol zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená, z konania a rozhodovania vo veci vylúčený.

Podľa § 52 ods. 1 zákona o súdoch rozvrh práce zostavuje predseda súdu tak, aby bol zabezpečený výkon súdnictva. Pri tvorbe rozvrhu práce je povinný rešpektovať zásadu rovnomernej zaťaženia sudcov a súdnych úradníkov.

Podľa § 52 ods. 4 zákona o súdoch rozvrh práce vydá predseda súdu s uvedením pripomienok a výhrad sudcovskej rady bezodkladne po jeho prerokovaní v sudcovskej rade, najneskôr však do 15. decembra kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, na ktorý je rozvrh práce určený. Rozvrh práce sa zverejňuje spolu so stanoviskom sudcovskej rady.

Podľa § 52 ods. 7 zákona o súdoch zmeny a dodatky rozvrhu práce, ktoré sa dotýkajú sudcov a súdnych úradníkov poverených konaním a rozhodovaním, vykoná predseda súdu spôsobom určeným v rozvrhu práce po ich prerokovaní v sudcovskej rade.

Podľa čl. 38 rokovacieho poriadku najvyššieho súdu vydaného jeho plénom podľa § 20, § 24, § 45 ods. 3 a § 50 zákona o súdoch a uverejneného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 291/2006 Z. z. zákonným sudcom je na najvyššom súde sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu a je určený rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. V rámci senátu, ktorý má podľa rozvrhu práce určitú vec prejednať a rozhodnúť, je zákonným sudcom každý člen tohto senátu. Namiesto sudcu, ktorý bol v určitej veci pôvodne zákonným sudcom, ale vyskytla sa u neho skutočnosť, ktorá podľa osobitného predpisu alebo rozvrhu práce vylučuje možnosť prejednávania a rozhodnutia veci týmto sudcom, je zákonným sudcom sudca určený v súlade s ustanoveniami rozvrhu práce, ktoré upravujú postup v prípade výskytu takej skutočnosti. Zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade s rozvrhom práce.

Podstata sťažovateľkiných námietok, na základe ktorých zastáva názor, že v predmetnej veci došlo k porušeniu jej základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, je založená na jej tvrdení, že „*Predseda najvyššieho súdu... v rozpore so zákonom a inými predpismi, ktoré sa na túto situáciu vzťahujú, svojim opatrením uskutočnil zmeny v obsadení senátu O-V. V roku 2010 došlo k... nezákonnej výmene člena (ov) senátu najvyššieho súdu (napr. JUDr. P. D. bol nahradený JUDr. K. P.), a to opatrením predsedu č. Spr. 101/2010-13 Spr. 321/2009 z 3. augusta 2010, ktorým sa mení rozvrh práce najvyššieho súdu na rok 2010...*“ (sťažovateľka na inom mieste sťažnosti tiež uvádza, že „*po napadnutí mimoriadneho dovolania*

najvyššiemu súdu v danom prípade došlo k nahradeniu troch z piatich členov dovolacieho senátu“; podľa zistení ústavného súdu toto tvrdenie sťažovateľky nezodpovedá skutočnosti, pozn.). V „nezákonnom zložení senátu najvyššieho súdu, ktorý mal rozhodnúť o mimoriadnom dovolaní“, spočíva podľa sťažovateľky porušenie jej základného práva na zákonného sudcu.

Pre posúdenie otázky, či napadnutým rozsudkom mohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľky na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny, je podľa názoru ústavného súdu nevyhnutné najskôr skúmať, či boli splnené zákonné podmienky na vydanie sťažovateľkou označeného opatrenia predsedu najvyššieho súdu [Opatrenie predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. Spr. 101/2010-13 Spr. 1321/2009 z 3. augusta 2010, ktorým sa mení Rozvrh práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2010 (ďalej aj „označené opatrenie predsedu najvyššieho súdu“ alebo „opatrenie predsedu najvyššieho súdu z 3. augusta 2010“), pozn.] a či obsah tohto opatrenia zodpovedal požiadavkám vyvoditeľným z tohto základného práva. Ak bol senát dovolacieho súdu obsadený nezákonným sudcom, je následne potrebné vyhodnotiť, či mohla mať táto skutočnosť reálny vplyv na rozhodnutie vo veci (porovnaj III. ÚS 212/2011).

Zo zákona o súdoch vyplýva, že rozvrh práce je akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečení výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok. Vydanie rozvrhu práce na tom-ktorom súde sa realizuje, tak ako mnohé iné akty riadenia predsedov súdov, vo forme opatrenia vydaného podľa konkrétnych zákonných ustanovení, pričom vydaný rozvrh práce musí byť súčasne aj v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona, v posudzovanom prípade predovšetkým zákona o súdoch.

Zákon o súdoch nevyklučuje prípady vykonania zmien v rozvrhu práce vydanom na príslušný kalendárny rok, avšak súčasne ustanovuje právny rámec tohto postupu. V okolnostiach prípadu je podstatné posúdenie, z akého dôvodu bol rozvrh práce najvyššieho súdu na rok 2010 zmenený označeným opatrením predsedu najvyššieho súdu. Ústavný súd nemá relevantný dôvod na spochybňovanie tvrdenia sťažovateľky, podľa

ktorého zmeny v rozvrhu práce možno vykonať len v prípadoch dlhodobej neprítomnosti sudcu, v prípade zmeny personálneho obsadenia súdu a v prípade vzniku výrazných rozdielov v pracovnom zaťažení sudcov (resp. poverených zamestnancov súdu), ktoré vznikli z objektívnych dôvodov v priebehu kalendárneho roka [§ 50 ods. 1 písm. d) a e) zákona o súdoch]. Spôsob a podmienky vykonania týchto zmien musí rozvrh práce obsahovať. Pre prípad vylúčenia sudcu alebo vzniku náhlejšej prekážky brániacej sudcovi vykonať jednotlivé úkony musí rozvrh práce obsahovať určenie spôsobu zastupovania sudcov, resp. senátov [§ 50 ods. 1 písm. c) zákona o súdoch].

V posudzovanej veci je nepochybné, že o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora rozhodoval senát zložený z piatich sudcov najvyššieho súdu, konkrétne z predsedu senátu JUDr. J. S. a z členiek senátu JUDr. A. M., JUDr. D. L., JUDr. J. Z. a JUDr. K. P. V príslušnej časti opatrenia predsedu najvyššieho súdu z 3. augusta 2010 sa uvádza: *„Na strane 31 sa v časti senát O-V v bode 2 sa vypúšťa meno JUDr. P. D. a na jeho miesto sa uvádza JUDr. K. P. s účinnosťou od 15. augusta 2010.“*

Z opatrenia predsedu najvyššieho súdu z 3. augusta 2010 nevyplýva dôvod vykonania uvedenej zmeny v rozvrhu práce zodpovedajúci dikcii § 50 ods. 1 písm. d) a e) zákona o súdoch, ktorým došlo k nahradeniu zákonného sudcu (JUDr. P. D.) iným sudcom najvyššieho súdu (JUDr. K. P.). Konkrétne dôvody na vykonanie zmeny rozvrhu práce v časti týkajúcej sa príslušného dovolacieho senátu (senát O-V, pozn.), ktoré by bolo možné podriadiť pod uvedené ustanovenia zákona o súdoch, neboli uvedené ani v žiadnom z písomných vyjadrení predsedu najvyššieho súdu k sťažnosti doručených ústavnému súdu. V súvislosti s nahradením sudcu najvyššieho súdu JUDr. P. D. inou sudkyňou najvyššieho súdu tiež nebolo zistené, že by tento bol v čase vydania opatrenia predsedu najvyššieho súdu z 3. augusta 2010 dlhodobo neprítomný (dlhodobá neprítomnosť spravidla súvisí s dlhodobou pracovnou neschopnosťou), resp. že v tom čase došlo k takej zmene v personálnom obsadení súdu, ktorá by odôvodňovala namietané zásahy do zloženia senátu prerokúvajúceho sťažovateľkinu vec. Uvedený sudca naďalej zostal aj po účinnosti príslušnej zmeny rozvrhu práce zaradený do obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu. Zmeny v obsadení senátov obchodnoprávneho kolégia sa v rozhodnom čase týkali len

pridelenia novej sudkyne na najvyšší súd (JUDr. G. M.), ktorá však do senátu O-V najvyššieho súdu nebola zaradená ako členka ani ako náhradníčka. Tieto okolnosti sú osobitne významné pre posúdenie zákonnosti obsadenia senátu sudcami najvyššieho súdu, a to najmä vo veciach už napadnutých a pridelených senátu najvyššieho súdu na konanie pred vykonanou zmenou rozvrhu práce (porovnaj III. ÚS 212/2011).

V okolnostiach predloženej veci vydaním označeného opatrenia predsedu najvyššieho súdu došlo k zmene v obsadení senátu najvyššieho súdu v čase po pridelení veci na jej prerokovanie a rozhodnutie (28. apríla 2010). Vo veci sťažovateľky tak konal senát v takom zložení, ktorý podľa názoru ústavného súdu nezodpovedal požiadavkám kladeným zákonom o súdoch na zákonného sudcu (zákonných sudcov). Predovšetkým je nevyhnutné konštatovať, že k zmene v obsadení senátu O-V najvyššieho súdu prerokujúceho sťažovateľkinu vec nedošlo zo zákonom predpokladaných dôvodov. Zákon o súdoch totiž nepočíta so zmenou rozvrhu práce súdu z iných dôvodov, ako tých, ktoré sú uvedené v zákone, a to dokonca s takými dôsledkami, že aktom riadenia predsedu súdu vlastne dôjde k zmene v obsadení senátu v už pridelennej veci. Takáto zmena v rozvrhu práce by sa prinajmenšom dala označiť za účelovú (m. m. III. ÚS 212/2011).

Vychádzajúc z obsahu základného práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny) a v nadväznosti na to zo základných zásad činnosti súdov ustanovených zákonom o súdoch, osobitne zohľadňujúc účel a zmysel zakotvenia zásady uvedenej v § 3 ods. 3 druhej vete zákona o súdoch, podľa ktorej ak rozhoduje súd v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte, je nevyhnutné konštatovať, že vydaním zmien a doplnkov v rozvrhu práce nemožno bez zákonom predpokladaných dôvodov meniť personálne zloženie senátov v už pridelených veciach. To by bolo v rozpore so zásadou pridelovania vecí sudcom podľa vopred daných pravidiel určených v rozvrhu práce tak, aby bol vylúčený svojvoľný a účelový výber sudcov.

Hoci pravidlo o zákaze zmeny personálneho obsadenia senátu vo veciach už pridelených na prerokovanie a rozhodnutie bolo v zákone o sudcoch zavedené v § 51a

ods. 3 až s účinnosťou od 1. mája 2011, toto pravidlo vyplývalo zo zásady vyjadrenej v § 3 ods. 3 zákona o súdoch, z podmienok vykonávania zmien v rozvrhu práce a napokon aj zo zmyslu a účelu základného práva na zákonného sudcu aj pred účinnosťou zákona č. 33/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (III. ÚS 212/2011).

Za senát zložený zo zákonných sudcov možno považovať len senát zložený zo sudcov príslušného súdu, ktorí tvorili tento senát v čase pridelenia veci. Ústavnej zásade neodňateľnosti zákonného sudcu, ktorá vyplýva zo základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (a čl. 38 ods. 1 listiny), nezodpovedá prípad, ak zákonný sudca senátu, ktorému bola vec pridelená na prerokovanie a rozhodnutie, bol zmenený bez splnenia zákonných predpokladov na vykonanie takejto zmeny neskoršie vydaným rozvrhom práce ako riadiacim aktom predsedu súdu (prípadne jeho zmenami a doplneniami). K zmene v zložení senátov vo veciach už pridelených na prerokovanie a rozhodnutie by malo dochádzať v zásade len výnimočne (III. ÚS 212/2011).

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že zmena v personálnom obsadení senátu najvyššieho súdu prerokujúceho sťažovateľkinu vec opísaným zákonným pravidlám a záruke základného práva na zákonného sudcu nezodpovedá. Keďže na konaní a rozhodovaní veci sťažovateľky sa zúčastnil nezákonný sudca (sudkyňa), mala jeho účasť v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 1 M Obdo V 4/2010 reálny vplyv na rozhodnutie vo veci sťažovateľky. Personálne preobsadený senát najvyššieho súdu totiž vydal vo veci samej meritórne rozhodnutie. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd napadnutým rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny (bod 1 výroku tohto nálezu).

Nad rámec už uvedeného ústavný súd pripomína, že k záveru vyjadrenému v bode 1 tohto nálezu dospel na základe v zásade identickej argumentácie už v náleze sp. zn. III. ÚS 212/2011 z 18. októbra 2011, ktorým rozhodol o sťažnosti iného sťažovateľa (obchodnej spoločnosti T., národná lotériová spoločnosť, a. s., pozn.) namietajúceho okrem

iného aj tú istú zmenu v príslušnom senáte najvyššieho súdu vykonanú na základe toho istého opatrenia predsedu najvyššieho súdu (nahradenie sudcu JUDr. P. D. sudkyňou JUDr. K. P.), k akej došlo vo veci sťažovateľky. Vo veci sťažovateľky sa konajúci senát (IV. senát ústavného súdu) stotožnil s argumentáciou III. senátu ústavného súdu v označenom náleze, a preto rozhodol o tejto časti jej sťažnosti tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vyhovel sťažnosti sťažovateľky v časti, ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny, bol povinný napadnutý rozsudok podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy (ako aj podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde) zrušiť, pričom zároveň považoval za potrebné v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľky vrátiť vec v zmysle § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie. Preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu.

V ďalšom postupe bude najvyšší súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v časti IV.1 tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že nie je jeho úlohou poskytnúť najvyššiemu súdu konkrétny návod, ako sa má v ďalšom konaní vysporiadať so skutočnosťou, že o veci sťažovateľky rozhodol príslušný senát najvyššieho súdu v nezákonnom zložení. Riešenie, ktoré zvolí najvyšší súd pri svojom ďalšom postupe, však musí zodpovedať podstate, obsahu a účelu základného práva na zákonného sudcu garantovaného prostredníctvom čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj prostredníctvom príslušných ustanovení zákona o súdech.

Najvyšší súd bude tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné doručením tohto nálezu (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľka sa domáha, aby ústavný súd tiež vyslovil, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. K porušeniu označených práv malo podľa sťažovateľky dôjsť ústavne neakceptovateľným odôvodnením napadnutého rozsudku, resp. jeho arbitrárnosťou.

Pri preskúvaní tejto časti nálezu ústavný súd vychádzal zo zásady minimalizácie zásahov do súdneho rozhodovania, ktorú štandardne uplatňuje vo svojej rozhodovacej činnosti (napr. I. ÚS 186/08), ako aj z právnych dôsledkov vyplývajúcich z bodov 1 a 2 výroku tohto nálezu. Vzhľadom na skutočnosť, že bodom 2 výroku tohto nálezu zrušil napadnutý rozsudok a vrátil ho najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, ktorý bude musieť o veci sťažovateľky v senáte, ktorého personálne zloženie musí zodpovedať požiadavkám vyplývajúcim zo základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, opätovne konať a rozhodnúť, bolo by neprimeraným zasahovaním do

právomoci najvyššieho súdu, ak by ústavný súd v tomto náleze zaujal meritórne stanovisko k veci, o ktorej bude najvyšší súd opätovne rozhodovať. Ústavný súd preto v tejto časti sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Vychádzajúc z citovaného § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ústavný súd napokon rozhodol aj o čiastočnej úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním spoločnosťou L. s. r. o., T., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Ing. M. Ž., v konaní pred ústavným súdom.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na to ústavný súd pri rozhodovaní o úhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá bola 741 €, pretože úkony právnej služby, za ktoré priznal úhradu, boli vykonané v roku 2011.

Ústavný súd priznal úhradu trov konania za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 16 ods. 3 vyhlášky; za každý úkon právnej služby po 123,50 €, pričom celková úhrada trov konania po započítaní režijného paušálu (dvakrát po 7,41 €) predstavuje sumu 261,82 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Úhradu trov konania za účasť na ústnom pojednávaní konanom 13. augusta 2013 (vrátane nákladov s tým spojených) ústavný súd nepriznal, keďže dospel k záveru, že právny zástupca sťažovateľky na ústnom pojednávaní neuviedol žiadne nové skutočnosti, ktoré by neboli známe z listinnej dokumentácie a ktoré by prispeli k objasneniu veci.

Priznanú úhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2013